

Rubjerg Knude Fyr

Lysset i Rubjerg Knude Fyr tændtes første gang den 27. december 1900. Fyret blev bygget på kystskræntens højeste punkt 60 m over havet, og selve fyrtårnet er 23 m højt. Fra begyndelsen var fyret udstyret med eget gasværk til brug for belysning og drift af tågehorn. I 1906 blev gassen afløst af petroleum, og i 1934 gik man over til elektricitet. Fyret var fra starten bemandedt med en fyrmester, en fyrassistent og en fyrpasser.

Da fyret blev bygget, lå det over 200 m inde i land, og der var ingen større klitter omkring det. Med tiden kom havet nærmere, og samtidig blæste vinden store mængder af sand op fra klinten. Sandet lagde sig foran og omkring fyret. Det fyldte brønden og ødelagde køkkenhaverne.

For at dæmpe sandet satte man fyrreris i sandet og beplantede klitten med marehalm og hjelme med det resultat, at klitten blot voksede sig større. Jo mere man plantede, jo mere voksede klitten. Til sidst lå sandet så højt, at det til tider var umuligt at se fyrlyset fra havet. Den 1. august 1968 opgav man kampen, og fyret var tændt for sidste gang.

I 1980 blev Sandflugtmuseet åbnet, og fyret dannede nu rammen om Vendsyssel historiske Museums udstil-

linger om sand og sandflugt. I 1992 opgav man kampen mod sandflugten, så klitten fortsatte med at vandre mod nord-øst og begravede langsomt bygningerne, og i 2002 blev Sandflugtmuseet lukket.

I dag er klitten vandret forbi fyret, som nu ligger helt frit mod havet.

Fyret vil inden for de næste årtier styrte i havet på grund af kystnedbrydningen.

Strandfogedgården i Rubjerg

Udstillinger om naturen og kulturhistorien i området. Her kan man få svar på, hvordan Rubjerg Knude blev dannet, hvad der ligger gemt under sandet, fyrets historie, Mårup Kirkes skæbne og meget mere.

For børn er der eksperimenter med sand og vand, terrarier med dyr fra området og legetøj fra gamle dage. I ferierne bliver der arrangeret aktiviteter, fortællinger og ture for børnefamilier.

Strandfogedgården er åben i sommerhalvåret og der findes kiosk, café og toiletter. Vendsyssel historiske Museum har drevet stedet siden 2000.

De ældste dele af Strandfogedgården stammer fra 1853, men der har ligget bygninger her siden 1724, hvor der blev opført en degnebolig på stedet.

Strandfogedgården har tilhørt den samme slægt siden 1815, og den har fungeret som strandfogedgård fra 1838 til 1992.

Naturvejledning

Året rundt bliver der afholdt ture i området, hvor naturvejledere fortæller om mange forskellige emner. Få nærmere oplysninger herom på Lønstrup Turistbureau tlf. 96 25 22 20 eller på www.naturnet.dk.

VENDSYSSEL
HISTORISKE MUSEUM

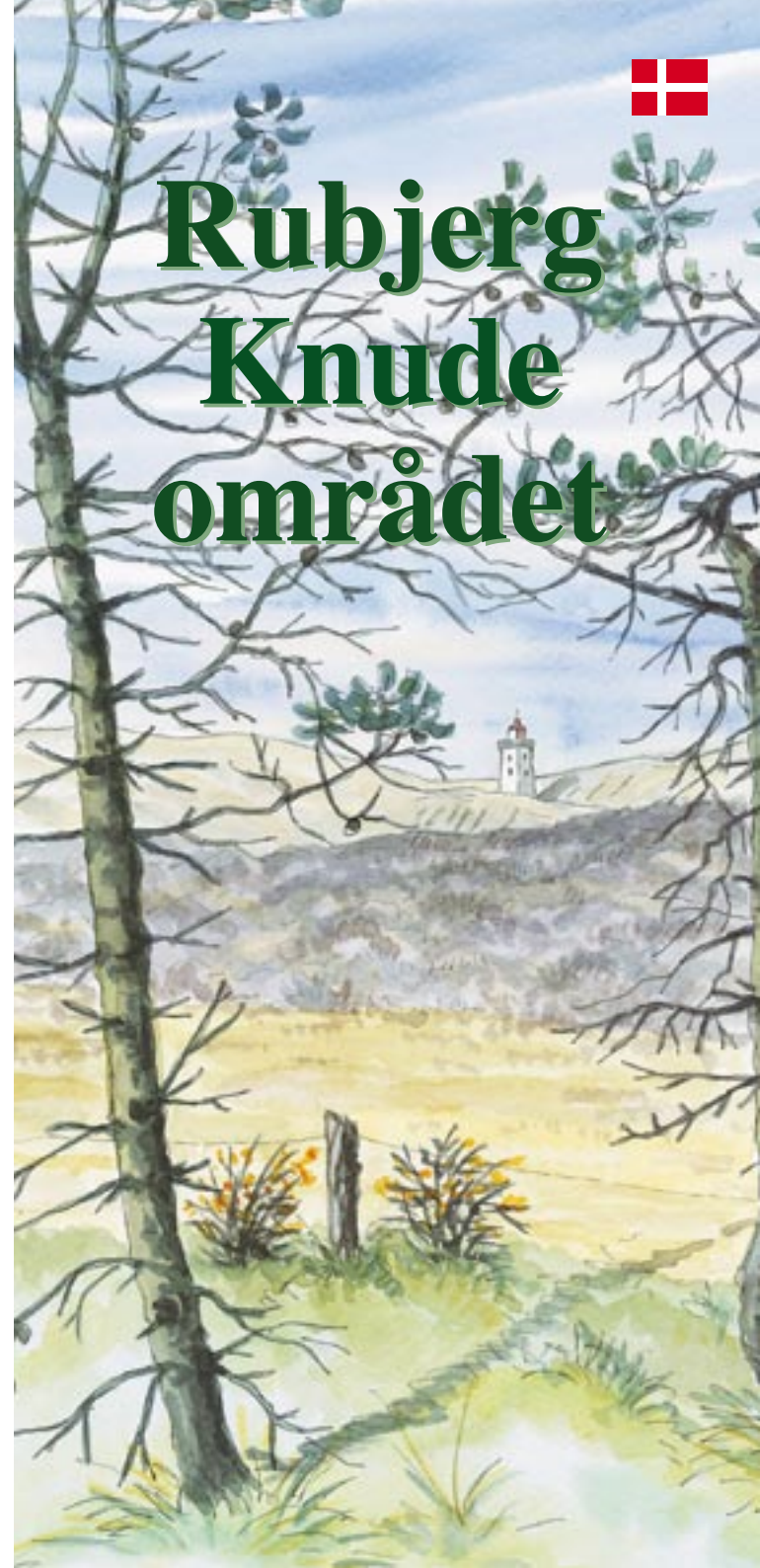

Skov- og Naturstyrelsen
Nordjyllands Statsskovdistrikt

Illustrationer af Poul Andersen, Hjørring

Rubjerg Knude området

Rubjerg Knude Klitplantage

I 1927 købte Hjørring Kommune det areal på godt 130 tdr. land, der nu udgør Rubjerg Knude Klitplantage. Formålet var at lade skovrejsningen være et led i bekæmpelsen af den store arbejdsløshed, der herskede i tiden.

Arbejderne kørte hver dag med den daværende Hjørring-Aabybro-Løkken jernbane. Der var til formålet oprettet et trinbræt 15 minutters gang fra stedet. Da området var ryddet for havtorn, blev der i vinteren 1927 og foråret 1928 plantet omkring en halv million træer - hvidgran og bjergfyr. Omkring 1930 hærgede en brand plantagen, og femten år senere blev mange træer angrebet af rodsvamp. Der

blev plantet nyt, og nu kom andre træsorter som østrigsk fyr, klitfyr, ædelgran og eg til.

Plantagen fremstår derfor i dag som en meget varieret skov. I den østlige del, hvor der er forholdsvis læ for den skarpe vestenvind, vokser der høje graner og fyrretræer, men nærmere kysten bliver træerne lavere og forblæste. I plantagen vokser mange spændende og sjældne planter, fordi det kalkholdige sand fra klinten, som drysset ned overalt i plantagen, giver helt specielle vækstbetingelser.

I april er græsarealerne nord for plantagen gule af hulkravet kodriver, og langs stierne blomstrer den smukke nikkende kobjælde.

HOLLANDSK HULLÆBE

I juli kan man beundre den sjældne og fredede orkidé: Hollandsk hullæbe, som bl.a. vokser langs den handicappede sti. Om efteråret kan man finde mange svampearter. Nogle af disse har her i plantagen deres eneste voksested i Danmark.

Plantagen rummer også et rigt dyre- og fugleliv. Man kan være heldig at møde rådyr, ræve, harer, fasaner og på visse tider af året store flokke af trækfugle.

HULKRAVET KODRIVER

SJAGGER I HAVTORN

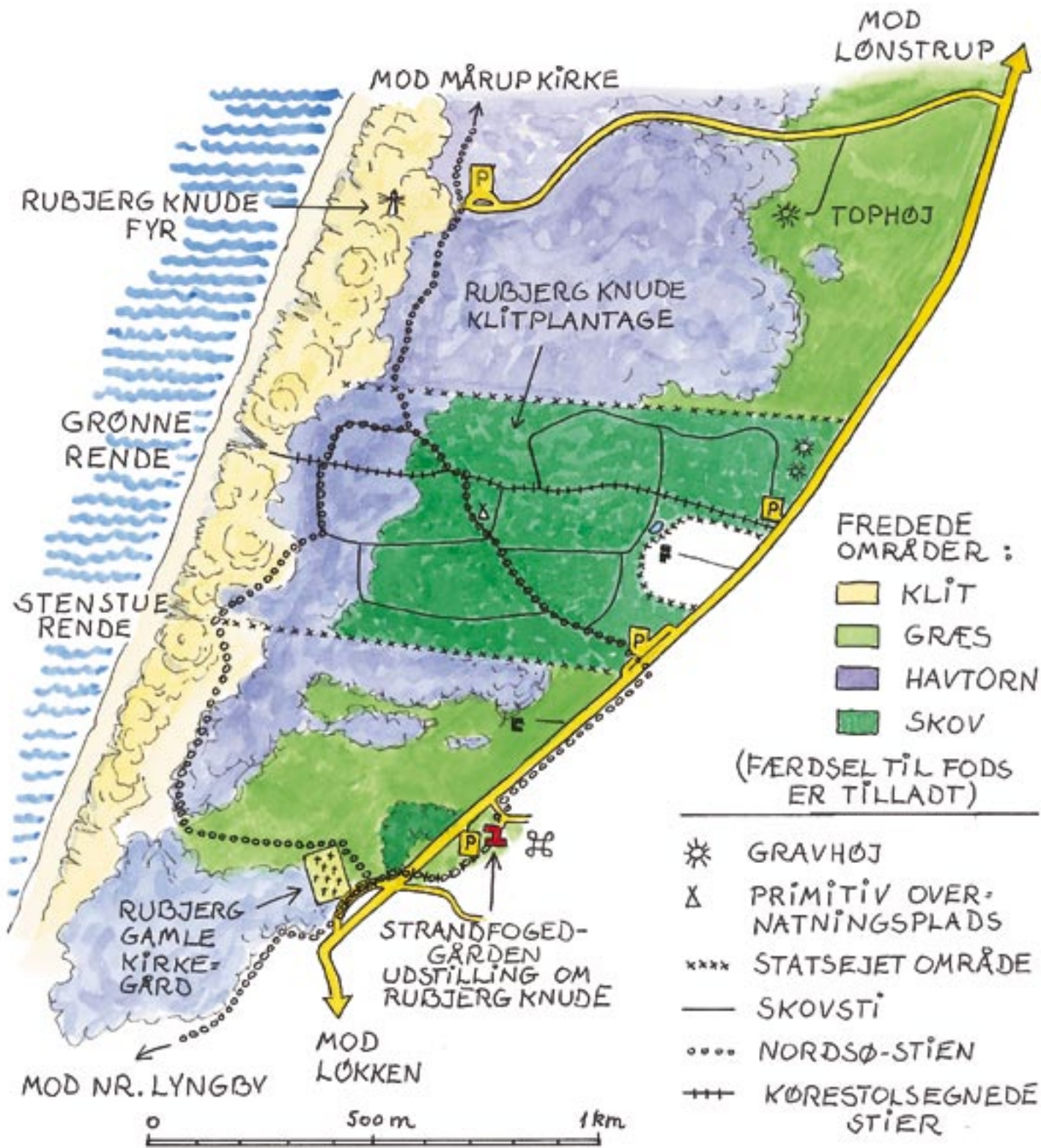
Omkring plantagen ligger Danmarks største havtornkrat. Om efteråret lokker de smukke orange-gule bærmængder af sjaggere og andre drosler til området. Havtorn er i stand til at binde luftens frie kvælstof, hvilket gør, at den kan vokse i det næringsfattige sand.

Hvor den handicappede sti slutter, finder man Grønne Rende, som er et af de mest markante steder på Lønstrup Klint. Ved klintens fod udmunder flere underjordiske vandløb. Det har bevirket, at der i årenes løb er dannet en kløft, hvor man kan se klintens ler- og sandlag. Med lidt forsigtighed kan man i tørt vejr gå ned til stranden og beundre klinten nedefra.

Miljøministeriet købte i 2002 plantagen for at sikre den som et vigtigt rekreativt område for eftertiden. Plantagen er derfor statsskov.

GRØNNE RENDE

Rubjerg Knude

Rubjerg Knude er den højeste og mest markante del af den 13 km lange kystskrænt mellem Lønstrup og Løkken, som kaldes Lønstrup Klint, I lagene i Lønstrup Klint kan man aflæse hovedtrækene af landskabets historie i Vendsyssel. Ældst er Rubjerg Knude, der består af talrige stejltstående lag af ler og sand. Da isen kom ned fra Norge for omkring 28.000 år siden, aflejrede den først et lerlag og derefter et sandlag foran sig. Da isen fortsatte mod syd, skubbete den de frosne lag op i skråtstillede flager, som man i dag kan se i klinten ved Rubjerg Knude. Nord og syd for Rubjerg Knude findes sand- og leraflejringer, som er hævet havbund fra slutningen af istiden. Klitdannelserne oven på klinten er højst 500 år gamle, og selve klitten omkring fyret er dannet inden for de sidste 100 år.

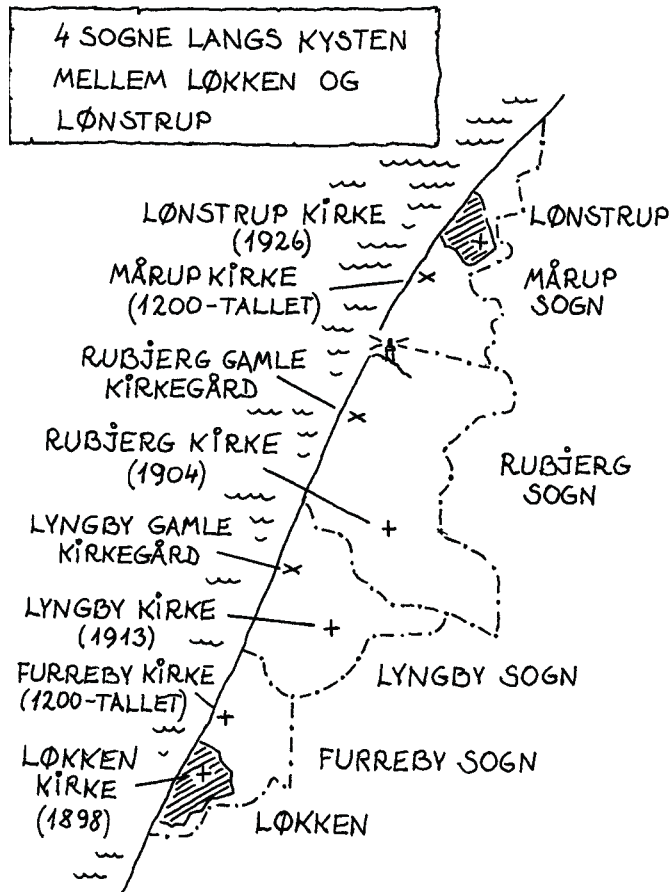
Klitten er under stadig nedbrydning med godt en meter om året i gennemsnit. Meget dramatisk ses dette ved Mårup Kirke og Nørre Lyngby.

Kystnedbrydningen giver til stadighed nye tværsnit af jordlagene, og dermed blottes også med jævne mellemrum spor efter tidligere tiders beboere i området. Det sker især ved afblæsningsfladerne, hvor sandet bliver blæst væk og afslører de gamle muldrag på toppen af bakken. En 12.000 år gammel pilespids fundet ved Nr. Lyngby er et af de ældste spor efter mennesker i Danmark.

De fire sogne langs Lønstrup Klint

Ved kystens nedbrydning er de 4 sogne på kanten af Lønstrup Klint - med den fælles grænse mod Vesterhavet - gennem århundreder blevet stadig mindre. Man regner med, at havet har ædt sig over tusinde meter ind i landet, siden kirkerne blev bygget. Livet på kystskrænten har til alle tider været præget af sandflugt og stor nøjsomhed. Betingelserne for græsning og dyrkning af afgrøder har været begrænsede, lige som fiskeriet har været farefuldt.

Furreby sogn

Furreby Kirke er som den eneste af de 4 sognekirker stadig i brug. Kirken ligger nu midt i en sommerhusbebyggelse, men er med sin simple senromanske form med til at give et godt indtryk af de forhold, der har præget disse fattige kystegne.

Lyngby sogn

Mange huse i Lyngby er styrtet i havet eller er flyttet i tide. Lyngby Kirke blev nedtaget i 1913 og en ny opført længere inde i land. Kun klokkestablen står tilbage. En stor del af kirkegården er nu styrtet i havet og man kan fra stranden se rester af grave, efterhånden som der sker nye skred.

Rubjerg sogn og Rubjerg gamle kirkegård

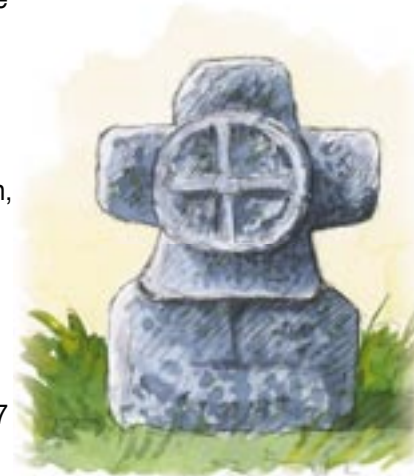
Sandflugtens hærgen fra ca. 1500-1800 betød, at befolkningen i kystsognene måtte rive deres gårde ned og flytte dem længere ind i land. Man ved, at præstegården lå lige sydvest for Rubjerg gl. Kirkegård, og at den allerede blev flyttet i 1570. Der lå også en degnebolig lige nord for kirkegården, og i hele området lå der adskillige gårde, hvis marker blev dækket af et flere meter tykt lag sand, som blæste ind over land fra klinten.

Under sandflugtens hærgen blev Rubjerg Kirke mere og mere isoleret i den nordlige del af sognet. Sandet lagde sig omkring kirken, og når det havde blæst, måtte man grave sig vej gennem sandet for at komme til kirkedøren.

I 1904 opgav man helt, og kirken blev revet ned. Kun et lille stykke af vestgavlen står tilbage. Stenene fra kirken blev anvendt til den nye Rubjerg Kirke, som blev opført ved Kronholmvej to km længere mod syd. På den forladte kirkegård findes stadig en del gamle gravsteder, som fortæller om de slægter, der med stort slid

kæmpede med de barske livsbetingelser, det fattige sogn tilbød. Nær vestgavlen står en sjælden romansk gravsten, der er fra slutningen af 1100-tallet ligesom kirken.

ROMANSK GRAVSTEN

Kirkegården, der efterhånden groede til, blev i 1967 igen frilagt, og kirketomten blev markeret med en græstørvold.

Man får på stedet et godt indtryk af sandets hærgen, og når en stærk vestenvind fylder luften med det fine sand fra klinten, forstår man godt, hvorfor kirken blev nedlagt.

Går man fra kirkegården ud mod kysten, passerer man et stykke ude i klinten et par kraftige jerndragere nedrammet i sandet. Af de påmonterede træstykker med inskription kan man forstå, at det er gamle målepunkter for Kyst-inspektoret.

Mårup sogn

Mårup sogn er det nordligste af de 4 sogne, der ligger langs Lønstrup Klint. Fiskerlejet Lønstrup har siden 1880-erne udviklet sig til en hyggelig turistby. Sin storhedstid havde byen fra 1913, hvor den nyåbnede jernbane kunne transportere tusindvis af badegæster til byen.

Ved Mårup Kirke har kystnedbrydningen også sat sig sine spor, og kirken ligger nu faretruende tæt ved kanten. I 2005 blev fredningen af kirken ophævet. Mårup Kirke er fra midten af 1200-tallet og opført i simpel senromansk form. Kirken er opført i en blanding af store strandsten og teglsten. I 1928 blev kirken taget ud af brug, da man havde opført en ny og større kirke i Lønstrup by. Ved kirkens vestgavl står et anker fra den engelske fregat "The Crescent", der forliste ud for Lønstrup i 1808.